ARCHIWA, BIBLIOTEKI
I MUZEA KOŚCIELNE 125 (2025)

CC BY NC SA

https://doi.org/10.31743/abmk.18877

KS. WŁODZIMIERZ BIELAK* – LUBLIN
ARTUR HAMRYSZCZAK** – LUBLIN

OBCE KSIĘGI METRYKALNE Z ARCHIWUM PARAFII W KUMOWIE

FOREIGN REGISTRY BOOKS FROM THE PARISH ARCHIVES IN KUMÓW

Abstract

The article presents four unknown parish registers from the 17th and 18th centuries, found in the parish archives in Kumów in the eastern Chełm deanery. The research allowed us to determine that the aforementioned books originated from the parish of Rudna in the deanery of Parczew. However, the fate of these records and the reason behind their appearance in the parish in Kumów remain unknown. The records found are not yet known to researchers, and their compilation meets the requirements for cataloguing the preserved registry books of the Lublin region. The article does not analyse demographic processes occurring in the Lublin region, but merely provides new data for future researchers of these issues, including a list of baptisms, marriages and deaths, forms of record keeping, etc.

Keywords: Kumów; Rudno; registry books; registry records

Translated by Marek Robak-Sobolewski

* Ks. Włodzimierz Bielak – dr hab. teologii, adiunkt, Instytut Nauk Teologicznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: wlodzimierz.bielak@kul.pl
https://orcid.org/0000-0002-3883-5615
** Artur Hamryszczak – dr historii, adiunkt, Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: artur.hamryszczak@kul.pl
https://orcid.org/0000-0002-2578-9971

Streszczenie

Artykuł prezentuje nieznane cztery księgi metrykalne z XVII-XVIII wieku, odnalezione w archiwum parafialnym w Kumowie w dekanacie chełmskim wschodnim. W wyniku badań udało się ustalić pochodzenie wspomnianych ksiąg z parafii Rudna w dekanacie parczewskim. Nieznane są jednak losy tych metrykaliów i dlaczego znalazły się w parafii w Kumowie. Odnalezione metryki nie są do tej pory znane badaczom, a ich opracowanie wychodzi naprzeciw postulatom skatalogowania zachowanych ksiąg metrykalnych Lubelszczyzny. W artykule nie dokonano analizy procesów demograficznych zachodzących w Lubelskiem, a jedynie dostarczono nowych danych do pracy przyszłym badaczom tych kwestii, m.in. wykaz chrztów, małżeństw i zgonów, formy sporządzania zapisów metrykalnych itp.

Słowa kluczowe: Kumów; Rudno; księgi metrykalne; metrykalia

*****

Wstęp

W 2023 roku, w ramach działalności statutowej Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych[1], podjęto prace nad zabezpieczeniem zbioru starodruków będących w posiadaniu parafii rzymskokatolickiej w Kumowie[2]. Pośród książek złożonych niedbale w piwnicy plebanii natrafiono na cztery księgi metrykalne pochodzące z XVII i XVIII wieku. Już pobieżne oględziny ujawniły, że nie należą one do tejże parafii, lecz pochodzą z Rudna.

Metryki parafialne ziemi lubelskiej zostały już w tym czasie przebadane i opisane przez Piotra Rachwała w wielu jego publikacjach, których zwieńczeniem jest praca *Ruch naturalny ludności rzymskokatolickiej w Lubelskiem w świetle rejestracji metrykalnej z lat 1582-1900* (Lublin 2019[3]). Okazało się, że w analizach P. Rachwała nie uwzględniono przedstawionych poniżej ksiąg, z wyjątkiem Liber mortuorum ab annum 1761 ad anno 1793, wykorzystanego w kopii cyfrowej przechowywanej w The Utah State Archives, Family History Library. Trudno się dziwić autorowi, że nie dotarł do tych metryk, które można byłoby uznać za zaginione. Któż bowiem spodziewałby się, że trafiły one do Kumowa i zdeponowano je na kilkadziesiąt lat pośród zapomnianej makulatury.

Niniejszy artykuł wychodzi naprzeciw postulatom skatalogowania zachowanych ksiąg metrykalnych i pewnego uzupełnienia prac badacza ksiąg metrykalnych Lubelszczyzny Piotra Rachwała. Z oczywistych względów nie będziemy przepracowywać obrazu procesów demograficznych zachodzących w Lubelskiem, a jedynie dostarczymy nowych danych do pracy przyszłych badaczy tych kwestii.

---

[1] A. Hamryszczak, *Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych – jedyna taka instytucja naukowa w Polsce*, w: *Lublin w kulturze. Kultura w Lublinie. Dziedzictwo kulturowe miasta od średniowiecza do współczesności*, red. P. Dymmel, R. Jop, Lublin 2018, s. 557.

[2] Opracowania księgozbioru podjął się Włodzimierz Bielak, *Starodruki w księgozbiorze parafii rzymskokatolickiej w Kumowie*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne", 112 (2019) s. 5-15.

[3] Pozostałą przedmiotową bibliografię Piotra Rachwała można odnaleźć na s. 400-401.

Opis ksiąg

I. Urodzeni 1630-1650
Format: 9 × 31 cm
Stron numerowanych: 142
Zawiera wpisy z lat 1630-1631 i 1638-1650[4]
Karty początkowe i końcowe uszkodzone

II. Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748
Format: 9 × 31 cm
Kart numerowanych: 152 (numeracja stara, ciągła w całym kodeksie)
Księga urodzonych zawiera wpisy od III 1717 do XII 1754
Księga małżeństw zawiera wpisy od 29 XI 1713 do 1748 („continuami huius anni 1713”[5])
Górne narożniki kart 1-18 uszkodzone

III. Księgi dwie małżeństw: 1[a] od r. 1661 po 1712, 2[a] od r. 1768 po r. 1790
Format: 9 × 31 cm
Paginacja:
1. Strony 1-188
   Siedem ostatnich kart poważnie uszkodzonych przez gryzonie. Na sześciu ostatnich stronach zachowane fragmenty inwentarza parafii
2. Karty 129r-220v (numeracja stara)
   Pierwsza karta w 1/3 uszkodzona przez gryzonie. Paginacja zaczyna się od k. 129. Zawiera wpisy z lat 1660 (dwa akty) – 1713

IV. Liber mortuorum ab anno 1761 ad annum 1793
Format: 9 × 31 cm
Stron numerowanych: 172
Zawiera wpisy od 23 III 1760 do 16 VII 1794

Proweniencja ksiąg

Przedmiotowe księgi nie noszą not proweniencyjnych wskazujących bezpośrednio na to, do której parafii należą. Jedynie Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748 i księga małżeństw z lat 1768-1790 posiadają karty ostemplowane przez dziekana lubartowskiego; stan odcisku pieczęci nie pozwala jednak odczytać jego imienia i nazwiska, a w związku z tym określić czasu ich asygnacji[6]. Jest to jednak cecha od razu zwracająca uwagę, że księga

[4] Dokładne określenie dziennych dat krańcowych jest niemożliwe do ustalenia z powodu uszkodzenia kart.

[5] Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713-1748, k. 104r.

[6] Musiało to nastąpić po 15 kwietnia 1819 roku, kiedy to utworzono dekanat lubartowski, Archiwum Archidiecezjalne Lubelskie (dalej: AAL), sygn. Rep 60 A 171, Constitutio decani foranei Lubartoviensis, s. 1949-1950. Niejednoznaczna datacja powstania dekanatu lubartowskiego u Joanny Kumor-Mielnik, *Sieć dekanalna i parafialna (archi)diecezji lubelskiej w latach 1805-2005*, Lublin 2011, s. 82, 86.

ta nie powstała w parafii kumowskiej, która nigdy do dekanatu lubartowskiego nie należała.

Ustalenie właściwej proweniencji wszystkich czterech ksiąg wymaga analizy znajdujących się w nich zapisów. Wymieniane w nich nazwy miejscowości nie odpowiadają terytorium parafii w Kumowie. Korzystając z ustaleń P. Rachwała[7], można bez trudu powiązać je z parafią w Rudnie, faktycznie należącą do dekanatu parczewskiego. W księgach natrafiamy na następujące nazwy miejscowości: Abramów (Abrahamów), Ciotcza, Firlejów, Gawłówka, Gierzyce, Gołąb, Kierskówka, Klinów, Krupy, Kunów, Młyniska, Mnichów, Ostrów, Pysk, Rawa, Rudno (Rudno Maior, Rudno Małe, Rudno Kościelne, Rudno Mnichowskie), Samoklęski, Sery, Skromowice, Sobolów, Sosnówka, Sucha Wola, Weglce, Wielki Las, Wielkie (Wielgie), Wola Huta, Wolica, Wólka, Wypnicha, Zakalów, Zawady. Część z nich wspomniano w protokole wizytacji generalnej parafii z 1721 roku: Rudno, miasto Rawa, Kunów, Sobolów, Kierzkówka, Samoklęski, Sery, Gołąb, Węgielce, Chuda Wola[8].

Wreszcie o proweniencji ksiąg z parafii Rudno świadczą wymienieni w nich proboszczowie. W najstarszej księdze metrykalnej z latach 1630-1650 występuje jako szafarz chrztu Walenty Turoboyski, określany jako *parochus Rudnicensis*, pleban w Rudnie i Kamionce, kanonik, kustosz chełmski, oficjał lubelski i prebendarz kościoła św. Mikołaja w Lublinie[9]. W Księdze: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748 znajdujemy nazwiska dwóch proboszczów – Jana Goliana Karwowskiego, który objął parafię zapewne w 1714 roku, a zmarł w 1732 roku: „Metrica [bapti]satorum co[nscripta] per me Joann[em] [Kar]wowski ecclesiae in Maiori Rudno [paro]chum anno 1714”[10], i Sebastiana Charewicza, który zawarł notatkę odnoszącą się do objęcia parafii: „Anno Domini 1732 die 3 Augusti metrica baptisatorum inchoata per me Sebastianum Charewicz parochum Rudnicensem praepositum Ravensem hospitalem institutum et introductum post fata olim Admodum Reverendi Domini Joannis Karwowski antecedanei mei parochi diligenter conscripta a die et anno 1732 ut supra”[11]. O proweniencji Liber mortuorum ab anno 1761 ad annum 1793 jednoznacznie świadczą wskazania pochówków: *in coemeterio ecclesiae Rudnicensis*; nazwisko proboszcza Piotra

[7] Por. P. Rachwał, *Ruch naturalny ludności rzymskokatolickiej w Lubelskiem w świetle rejestracji metrykalnej z lat 1582-1900*, Lublin 2019, s. 442.

[8] Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (dalej: AKMK), sygn. AV 20, Acta visitationis ecclesiarum archidiaconatus Lubilnensis (Decanatus: Lucoviesis, Parczoviensis, Casimiriensis, Chodeliensis, civitas Lublinum, decanatus Solecensis) dioecesis Cracoviensis ex commissione R.D. Constantini Feliciani Szaniawski, episcopi Cracoviensis, ducis Severiae per R.D. Joannem Felicem Szaniawski, episcopum Capsensem, suffraganum archidiaconum et officialem generalem Leopoliensem expedita et connotata anno 1721, s. 115.

[9] Urodzeni 1630-1650, s. 32, 43, 95.

[10] Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713-1748, k. 1r. Jan Karwowski dwukrotnie pojawia się z przydomkiem Golian – Jan Golian Karwowski (k. 6v) lub Jan Karwowski dictus Golian (k. 5r). Jako proboszcza w Rudnie wspomina go wizytator parafii w 1721 roku (AKMK, sygn. AV 20, s. 115).

[11] Tamże, k. 38r.

Wilczyńskiego pojawia się tu tylko raz w związku z pogrzebem jego prababki w 1775 roku[12]. Powyższe dane bezsprzecznie potwierdzają pochodzenie omawianych ksiąg z parafii Rudno.

Pozostaje pytanie, jak omawiane księgi znalazły się w parafii w Kumowie. Nie trzeba sięgać zbyt daleko w przeszłość, śledząc miejsca ich przechowywania. Wystarczy odnieść się do lat 70. XX wieku, kiedy to przeprowadzono akcję ich digitalizacji. Zebrane wówczas księgi stały się podstawą do sporządzenia przez Janinę Gawrysiakową ich katalogu. Okazuje się, że znane jej były również księgi będące przedmiotem naszych zainteresowań[13]. Można więc domniemywać, iż trafiły do Kumowa w wyniku jakiegoś błędu przy ich zwrocie. Szczegółowe dociekanie okoliczności, w jakich to się stało, przekracza ramy tego artykułu i miałoby niewielką wartość badawczą. Jedynie sam fakt zwraca uwagę na konieczność przeprowadzania szerszej kwerendy przy poszukiwaniu metryk kościelnych.

Sposób sporządzenia aktów i ciągłość zapisów

Wymagania przepisów prawa kościelnego na terenie diecezji krakowskiej w zakresie sporządzania aktów w księgach metrykalnych w okresie przedrozbiorowym przedstawił obszernie P. Rachwał[14]. Analizując wpisy w księgach metrykalnych z Rudna, można stwierdzić, że w zasadniczych elementach są one zgodne z obowiązującymi normami.

W księgach ochrzczonych, zgodnie z postanowieniami soboru trydenckiego[15], podawano nazwę miejscowości, z której pochodziło dziecko, datę chrztu, imię i nazwisko szafarza wraz z określeniem urzędu, jaki sprawował, imię i nazwisko ojca oraz imię matki, imiona i nazwiska rodziców chrzestnych. W aktach chrztu niektórych dzieci pojawiają się określenia *patris incertis* albo *incertis parentis*[16], co wskazywało na pochodzenie ich z nieprawego łoża[17]. Od 1641 roku pojawiają się zapiski dotyczące legalności małżeństwa rodziców dziecka. W przypadku dzieci pochodzących ze stanu szlacheckiego zapisywano w XVIII wieku również nazwisko

[12] „19 maii 1775 anno obiit Hedvigis Duszyńska nobilis vidua annorum certo 115 proavia moderni parochi Petri Wilczyński", Liber mortuorum ab anno 1761 ad annum 179, s. 39.

[13] J. Gawrysiakowa, *Zasoby archiwów parafialnych. Ziemia Lubelska. Parafie rzymskokatolickie. Stan na 1 II 1980 r.*, „Przeszłość Demograficzna Polski. Materiały i Studia", 13 (1981) s. 120, 124.

[14] Rachwał, *Ruch naturalny,* s. 77-102. Ponadto: T. Moskal, *Historia ksiąg metrykalnych Kościoła katolickiego na ziemiach polskich*, „Archiwariusz", 1 (2025) s. 55-83; R. Kotecki, *Rejestracja metrykalna wiernych w świetle potrydenckiego ustawodawstwa Kościoła katolickiego (ze szczególnym uwzględnieniem prawodawstwa diecezji chełmińskiej, gnieźnieńskiej, płockiej i włocławskiej)*, „Nasza Przeszłość", 112 (2009) s. 135-179; B. Kumor, *Przepisy prawne w sprawie chrztu dzieci XVI-XVIII w.*, „Przeszłość Demograficzna Polski", 9 (1976) s. 41-56.

[15] J. Kurpas, *Początki ksiąg metrykalnych*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne", 2 (1961) nr 1-2, s. 25-40.

[16] Np. „7 iunii [1722] ego frater Petrus religiosus Ordinis Carmelitarum baptizavi filium nomine Joannem incertis parentis. Levantes in sacrum fontem fuere Antoni Rojek et Marianna Czajkowska", Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713-1748, k. 9v.

[17] Taki wymóg wprowadzały niektóre synody (Moskal, *Historia ksiąg metrykalnych Kościoła katolickiego na ziemiach polskich*).

matki dziecka i urząd sprawowany przez ojca[18]. W większości wypadków dziecku nadawano jedno imię i powoływano jedną parę rodziców chrzestnych (mężczyznę i kobietę), ale gdy miało ono rodowód szlachecki, wtedy otrzymywało dwa, trzy lub nawet cztery imiona, a rodziców chrzestnych były dwie, trzy lub cztery pary[19]. Poza chrztem dzieci szlachetnie urodzonych tylko w jednym przypadku stwierdzono dwie pary rodziców chrzestnych – rodzice byli Cyganami[20]. Nie sporządzano oddzielnych aktów chrztu dla rodzeństwa bliźniaczego, zapisywano je wspólnie, zaznaczając terminem *gemellos*, że chodzi o bliźnięta[21]. Zdarzały się chrzty *in necessitate*, bez pełnej ceremonii. Informację o nich w formie aktu chrztu zapisywano w księdze. Po wyzdrowieniu dziecka dopełniano ceremonii, a akt chrztu pisano ponownie w skróconej już formie, podając właściwych rodziców chrzestnych i nazwisko tego, kto ceremonii dopełniał[22]. Wydaje się, że inaczej postępowano w przypadku dopełnienia ceremonii w innej parafii: informację o chrzcie *in necessitate* zapisywano na doklejonej kartce, zaś akt właściwy sporządzano w parafii, w której dokonywano uzupełnienia sakramentu, odnotowując ten fakt na odwrocie wklejki[23].

W księdze zmarłych obejmującej lata 1760-1794 początkowo zapisywano tylko miejsce zamieszkania zmarłego, datę śmierci, imię i nazwisko, informację o przyjętych przed śmiercią sakramentach, nawet jeśli ich udzielenie nie było związane z bezpośrednim przygotowaniem do śmierci, oraz miejscu pochówku[24]. Tylko raz podano imię i nazwisko księdza odprawiającego pogrzeb – Mikołaj Ratyński[25]. Szczególnie poważnie traktowano sprawę przyjęcia przed śmiercią sakramentów. Do wyjątków należą wpisy pomijające tę kwestię, chyba że ktoś umarł niespodzianie. Od roku 1774 pojawiają się bardziej szczegółowe informacje: wiek zmarłego podawany najczęściej w przybliżeniu, poprzedzony przyimkiem *circiter*, zaznaczano, czy pozostał współmałżonek czy zmarły był wdowcem. Pomijano

[18] Wiele wpisów w latach 1717-1754.

[19] Cztery pary chrzestnych odnotowano w 1731 roku, a dziecko o czterech imionach w 1742 roku (Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713-1748, k. 35v, 68r).

[20] „Idem qui supra die ipsa SS. Apostolorum Simonis et Judae baptisavi Barbaram Joannin Woyciechowicz et Margaretae Cyngarorum (...)", Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713-1748, k. 11r.

[21] Np. „[X 1646] 13 eiusdem mensis ego Simon Sadkowicz vicarius protunc Rudnicensis baptizavi tres gemellos masculos videlicet Lucam, Simonem et Martinum parentium Andreae Ochnio et Reginae coniugium legitimum de oppido Rawa. Levantes singulorum singuli Adamus Owczarz de (…) Rudno et Regina Kowalowa de Rawa, Albertus Siestrzeniec (?) de Kierzkówka (…) et Barbara Kucharzowa de Rawa, Ioannes Mazur de Rudno et Catharina Wyrwikowa de Rawa", Urodzeni 1630-1650, s. 110.

[22] 13 II 1752 roku chrzest *in necessitate*, 9 XII 1753 roku dopełnienie ceremonii (Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713-1748, k. 99v, 102r).

[23] Tamże, pomiędzy k. 43 i 44.

[24] Najczęściej zapisywano *munitus(a) sacramentis*, lecz jeśli śmierć następowała niespodzianie, podawano informację o ostatnio przyjętych sakramentach, np. „23 Martii [1760] mortua Catharina Sycina confessa confessione paschali, sepulta in coemetorio Rudnicensi", Liber mortuorum ab anno 1761 ad annum 1793, s. 1.

[25] Tamże, s. 68.

przy tym najczęściej miejsce pogrzebu, jeżeli był nim cmentarz parafialny[26]. Zdarzały się pochówki poza cmentarzem, np. w roku 1770 Teresa Ostrowska została pochowana „in ecclesia", w 1774 roku Jakub Pogonowski „in ecclesia ante altare Beatissimae Virginis Mariae", a w roku 1775 Jadwiga Duszyńska spoczęła „ad portam ecclesiae maiorem in cruchta"[27]. Z reguły nie podawano przyczyny śmierci. Wyjątek stanowiły osoby, które zginęły wskutek wypadku losowego (np. utonięcie), zmarły przy porodzie (*circa partuum*) lub śmiercią nagłą (*morte subitanea*, *insperate*). 16 października 1781 roku odbyła się wizytacja parafii bp. Kajetana Sołtyka przeprowadzona przez ks. Jacka Kochańskiego, kanonika sandomierskiego[28]. Po tej wizytacji zaczęto odnotowywać w księdze zmarłych zgony małych dzieci określanych jako *infans* lub z podaniem wieku w dniach, miesiącach albo latach oraz imię i nazwisko ojca dziecka. Najwcześniej śmierć rocznego dziecka odnotowano w 1761 roku[29], ale należy to do wyjątków. Były to dzieci, które jeszcze nie korzystały z sakramentów. Łatwo to zjawisko zauważyć w zestawieniach tabeli 3, ukazującej nagły wzrost liczby pogrzebów już od końca 1781 roku. Do tej pory odnotowywano tylko tych, których przed śmiercią zaopatrywano sakramentami lub byli w możności ich przyjęcia, lecz zmarli nagle. Ludzi młodych określano jako *iuvenis* lub *virgo*. Przez *iuvenis* rozumiano mężczyznę do wieku dwudziestu kilku lat i nieżonatego, zaś *virgo* oznaczało kobietę nastolatkę, niezamężną (dwudziestoletnie kobiety były już zazwyczaj mężatkami). Oprócz właściwych aktów odnaleziono wpis o śmierci dobrodzieja kościoła w Rudnie – proboszcza Adama Szpakowskiego, który pozostawił mu 9000 *florenorum polonicarum*, a zmarł i został pochowany w Lubartowie (31 VIII 1773)[30].

Rzadkie są przypadki chrztu dzieci z obcych parafii lub uchybień wobec prawa dotyczącego zawierania małżeństwa. Odnaleziono zaledwie dwa akty chrztu dzieci z Miechowa. W obu przypadkach sakramentu udzielono pod nieobecność własnych duszpasterzy[31]. Z drugiej strony odnotowano chrzest udzielony w Rudnie przez prepozyta michowskiego Walentego Cedrowicza, prawdopodobnie pod nieobecność miejscowego duchowieństwa[32]. W 1719 roku proboszcz michowski pobłogosławił

[26] Np. „5 Julii obiit Marianna Owczarka relicto merito annorum circiter 60 munita sacramentis", tamże, s. 37.

[27] Tamże, s. 23, 36, 39.

[28] Zanotowano informację o tej wizytacji w księdze zmarłych: „Productum in visitatione generali die 16 mensis octobris 1781. Hyacintus Kochański canonicus Sandomiriensis visitator delegatus generalis m.p.". W akcie reformacyjnym dla parafii wizytator wyraźnie polecił: „nadto sepulturam parvulorum zapisywać będzie należało", AAL, sygn. Rep 60 A 104, Akta wizyty (…) Kajetana Ignacego Sołtyka Książęcia Siewierskiego dekanatów stężyckiego, łukowskiego, parczowskiego przez księdza Jacka Kochańskiego kanonika Sandomirskiego, plebana Trojeckiego w roku 1781 odprawionej, s. 412.

[29] Liber mortuorum ab anno 1761 ad annum 1793, s. 4.

[30] Tamże, s. 34.

[31] Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748, k. 88r.

[32] Tamże, k. 45r-45v.

małżeństwo parafian rudnickich z naruszeniem prawa, co odnotowano w księdze małżeństw parafii Rudno[33].

Wpisy w księgach w zasadzie zachowują ciągłość i chronologię. Były jednak odstępstwa od tej zasady. W najstarszej księdze urodzonych brakuje wpisów z lat 1632-1637. Na podobną sytuację, lecz o mniejszej skali, natrafiamy w księdze małżeństw z lat 1661-1712, gdzie akta z lat 1695-1696 i 1705-1707 są wyraźnie niekompletne: pozostawiono puste części stron, akta z 9 czerwca i 22 listopada 1695 roku są niedokończone[34], co jednoznacznie wskazuje na zaniedbania w prowadzeniu wpisów. W tej samej księdze brakuje też aktów z drugiej połowy 1661 roku. Odnośnie do tej sytuacji ówczesny proboszcz ks. Walenty Turoboyski zapisał następującą notatkę: „Quinque mensis sequentes Augustus, September, October, November, December an ita steriles erant an vero per negligentiam praefati patris Żerzinski et rectoris scholae Joannis Brudzinski omissi vel deperditi non potui inquirere licet diligentius inquirebam”[35]. Wynika z niej, że żadnego małżeństwa w tym czasie nie zawarto, co byłoby dość osobliwe; akta mogły zaginąć albo w ogóle ich nie spisano (*per negligentiam*). Zaginięcia akt mogły się zdarzać i w tym raczej należy szukać głównej przyczyny niekompletności ksiąg. Pozostaje do rozwiązania kwestia, kiedy i w jakich okolicznościach akta ginęły. Wizytator parafii w 1781 roku podał inwentarz metryk, które zastał; to 6 ksiąg ochrzczonych: 1636-1657, 1657-1690, 1690-1701, 1701-1715, 1717-1754, 1754-1781; 3 księgi małżeństw: 1657-1713, 1713-1754, 1755-1781; 2 księgi zmarłych: 1715-1753, 1756-1781[36]. Porównując tę informację ze stanem obecnym, zauważamy, że część wpisów znanych wizytatorowi nie dochowała się do naszych czasów. Brakuje akt małżeństw z lat 1657-1660, 1749-1754 i 1755-1767, czyli początku księgi pierwszej, końca księgi drugiej i początku księgi trzeciej wymienionych w protokole wizytacji. Akty chrztu z lat 1656-1657 znajdują się w innej księdze[37], tych z lat 1651-1655 do dziś nie odnaleziono, zaś wizytator nic nie wiedział o metrykach osób urodzonych w latach 1630-1635. Paginacja dawna księgi małżeństw z lat 1768-1790 (oprawionej obecnie wspólnie z księgą małżeństw z okresu 1661-1712) zaczyna się od nr. 129, co sugeruje, iż pierwotnie znajdowała się w innym kodeksie. Z tych danych można wyciągnąć wniosek o późniejszym ponownym oprawieniu ksiąg w nowe kodeksy. Wolno przypuszczać, że przy tej operacji usunięto karty uszkodzone lub nieczytelne, co tłumaczyłoby zarówno różnice w zawartości obecnych ksiąg z ich pierwotnym stanem, jak i brak części roczników. Przy tej okazji dodano by odnalezione akta chrztu z lat 1630-1631, a te z lat 1632-1637 i 1651-1655 z jakiegoś powodu zbrakowano lub części z nich nie odnaleziono.

[33] „De parochia mea Mistalównie (?) z Woytowiczem parochus Michoviensis cum praeiudicio (?) legum et ecclesiae meae absque denuntiationibus benedixit”, Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748, k. 109r.

[34] Dwie księgi małżeństw: 1ª od r. 1661 po 1712, 2ª od r. 1768 po 1790, s. 141-147. Na problem wad zapisów w metrykach zwraca uwagę Irena Gieysztorowa, *Badania demograficzne na podstawie metryk parafialnych*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 10 (1962) nr 1-2, s. 109 i nn.

[35] Dwie księgi małżeństw: 1ª od r. 1661 po 1712, 2ª od r. 1768 po 1790, s. 3.

[36] AAL, sygn. Rep 60 A 104, s. 406.

[37] Rachwał, *Ruch naturalny*, s. 382, 967.

Znajdujemy świadectwa niestaranności przy spisywaniu akt. Przykładem są księgi urodzonych i małżeństw z czasów, gdy proboszczem był ks. Jan Karwowski. Znajduje się w nich wiele przypadków naruszenia chronologii, a nawet pomieszania aktów chrztu i małżeństw. Niezachowywanie kolejności wpisów według dat dziennych można zrozumieć w kontekście praktyki spisywania aktów na luźnych kartach, które dopiero później oprawiano w kodeks. Tak zapewne stało się przy oprawianiu kart Księgi: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748 – karty z aktami chrztu umieszczono w księdze małżeństw (127r-129r). Nie wszystkie pomyłki da się tak wyjaśnić, występują bowiem one nieraz na tej samej stronie. Dobry przykład stanowią akty chrztów z 1724 roku, których kolejność na k. 14r jest następująca: 4 IV – 19 III – 2 VII – 30 IV – 2 V. Oprócz pomyłek w kolejności wpisów znajdujemy w metrykach wiele opuszczeń, np. imion matki, ojca. Na fakt niestaranności zwrócił uwagę wizytator Jacek Kochański, który w 1781 roku zobowiązał wikariusza ks. Antoniego Szpakowskiego do prowadzenia księgi małżeństw według przepisów rytuału oraz „poprawienia dziwacznych i błędnych zapisów”[38]. Wydaje się, że część wpisów została naprawiona, o czym świadczą dopiski w części akt[39], inne pozostały wadliwe, ponieważ po upływie lat nie sposób było odtworzyć właściwą treść.

Szafarze sakramentów

Najstarszym, znanym z księgi urodzonych w latach 1630-1650, szafarzem chrztu w Rudnie jest ks. Grzegorz Grzegrzółkowicz (Grzegrzółkowski, Grzegrzułkovic), wikariusz tutejszej parafii prawdopodobnie do 1644 roku, czasem określany jako *commendarius*[40]. W tym okresie proboszczem był ks. Walenty Turoboyski, proboszcz w Rudnie i Kamionce, kustosz chełmski, oficjał lubelski i prebendarz u św. Mikołaja w Lublinie[41]. W XVII wieku wikariuszami w Rudnie byli: Bartłomiej Gutowski, Adam Męcina, Szymon Sadkowicz (występujący też jako wikariusz w Kamionce), Szymon Smadyński, Adam Gośniewski, Mikołaj Bielkowicz, Maciej Duzewicz, Jakub Pieńkowski (w 1664 roku *commendarius*), Bartłomiej Cichowski, Sebastian Ostrowski. Ponadto w księdze znajdujemy nazwiska innych duchownych, są to: Michał Albert Gastkowski (bez podania urzędu), Jan Kitowski (wikariusz w Kamionce), ojcowie dominikanie: Jakub, Tomasz Szczepanowski, Wawrzyniec (prawdopodobnie z konwentu w Lublinie).

Księgi metrykalne przekazują informacje o następujących proboszczach z XVIII wieku: Jan Karwowski, Sebastian Charewicz, Adam Szpakowski (*curatus*), Piotr Wilczyński. Wikariuszami byli: Maciej Karwowski, Izydor Chlebicki, Franciszek Wolborski, Paweł Józef Paszkowski, Józef Olendzki, Adam Szpakowski, Antoni Szpakowski, Jakub Forbasiewicz. W XVIII wieku można odnotować stałą współpracę parafii z karmelitami. Na podstawie aktu chrztu z 28 marca 1734 roku, w którym podano miejsce rezydencji, zakładamy, że wszyscy

[38] AAL, sygn. Rep 60 A 104, s. 412.

[39] Np. Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748, k. 125.

[40] Urodzeni 1630-1650, s. 34.

[41] Tamże, s. 43.

oni byli członkami klasztoru w Woli Gułowskiej[42]: o. Petrus, Felicjan Pawłowski, Chrysologus Ciepliński, o. Hilarion, Walenty Beczalski, Albert Jedliński, Elizeusz Piskalski, Mikołaj Okrajowicz, Angelus Gelhorm, Teodor Woytinski, Michał Szarwey, Sergiusz Gałuszkiewicz, Franciszek Ostrowski, Ludwik Olszowski, Honoriusz Darski, Florentinus Kasperkiewicz. Okazjonalnie w parafii pojawili się: Marcin Kiełpiński OP (bez podania miejsca pochodzenia), Walenty Cedrowicz (prebendarz michowski), Michał Krogulecki (kanonik katedralny chełmski) oraz bernardyni: Remigiusz Danielski, Szymon Łukasiewicz, Franciszek Drzewicki (bez podana miejsca pochodzenia).

Pisarze ksiąg metrykalnych

Trudno wskazać osoby dokonujące wpisów w metrykach. Mogli to robić szafarze sakramentów, miejscowi duszpasterze, organiści lub rektorzy szkoły. Na aktywność w tym zakresie rektora szkoły wskazuje przywołana powyżej zapiska ks. Walerego Turoboyskiego. Ponadto należy zauważyć, że z jednej strony akty sakramentów sprawowanych przez różnych szafarzy są wpisywane jedną ręką, z drugiej – akty jednego szafarza są zapisane różnymi rękoma[43]. To sugeruje, że za prowadzenie ksiąg była odpowiedzialna osoba niebędąca szafarzem. Dopiero wizytator parafii Rudno ks. Jacek Kochański zobowiązał wikariusza parafii, jak już wspomnieliśmy, do prowadzenia ksiąg metrykalnych.

Kontrola ksiąg

Z informacji zawartych w księgach metrykalnych wynika, że były one poddawane kontroli na różnych poziomach. Najczęściej przeglądał je dziekan parczewski, czy to podczas wizytacji dziekańskich parafii, czy na zebraniach dekanalnych odbywanych w różnych parafiach dekanatu[44]. Ponadto interesował się nimi archidiakon wizytujący parafię[45]. Oczywiście na metryki zwracali uwagę wizytatorzy biskupi w czasie wizytacji generalnych[46]. Wszyscy oni pozostawiali w księgach ślady swej aktywności w postaci sporządzanych własnoręcznie notatek potwierdzających inspekcję akt metrykalnych.

[42] „Felicianus Pawłowski Ordinis Carmelitanum Antiquae Regularis Observantiae conventus Gułoviensis", Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748, k. 79v.

[43] Np. tamże, k. 64r i nn.

[44] Np. tamże, k. 12r, 82r, 84v, 92r, 102r; Liber mortuorum ab anno 1761 ad annum 1793, s. 2, 4, 13, 15, 48, 76, 95, 105, 143, 165.

[45] Np. Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748, k. 37r, 57r.

[46] Liber mortuorum ab anno 1761 ad annum 1793, s. 53.

Tabela 1. Urodzeni 1630-1650, 1717-1754

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
1630	–	–	–	–	–	–	6	5	3	10	9	13	**46**
1631	14	3	7	4	10	7	4	10	5	5	10	3	**82**
1638	7	3	2	3	4	3*	1*	2*	4	3	2	0	**34**
1639	1	3	2**	1**	3	2	0	1	4	0	2	3	**22**
1640	5	9	3	7	3	9	9	12	13	11	4	2	**87**
1641	3	5	15	12	7	11	6	4	13	14	13	10	**113**
1642	5	11	17	5	9	9	0	12	8	9	8	4	**97**
1643	6	14	21	9	7	5	6	12	3	11	5	9	**108**
1644	5	8	16	8	4	13	1	4	4	7	6	5	**81**
1645	7	10	6	13	9	6	8	5	1	13	5	8	**91**
1646	5	12	10	5	5	7	7	10	5	9	5	10	**90**
1647	11	13	15	9	5	4	4	7	11	7	6	16	**108**
1648	7	9	8	9	7	5	5	5	3	5	8	5	**76**
1649	8	7	5	3	5	4	2	3	4	5	6	3	**55**
1650	8	15	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	**26**
1717	0	0	6	4	3	1	0	1	0	2	2	0	**19**
1718	1	2	2	4	1	1	3	5	0	4	4	4	**31**
1719	3	0	3	3	8	2	4	4	0	1	5	5	**38**
1720	0	6	7	5	3	0	0	3	2	3	3	0	**32**
1721	2	1	3	5	0	2	4	4	1	2	3	4	**31**
1722	7	0	4	7	9	4	2	0	6	8	6	2	**55**
1723	3	4	6	6	1	1	6	7	3	0	6	3	**46**
1724	4	4	5	1	2	3	1	3	4	2	3	1	**33**
1725	2	1	7	5	4	1	2	4	5	9	7	4	**51**
1726	6	5	3	4	4	3		5	4	1	5	9	**49**
1727	8	4	6	2	0	0	6	2	3	0	3	4	**38**
1728	1	0	7	3	2	2	1	4	2	5	2	2	**31**
1729	3	9	3	8	3	6	3	6	1	0	1	0	**43**
1730	3	7	4	9	2	1	3	4	4	6	7	8	**58**
1731	3	2	8	3	1	2	6	1	3	7	3	8	**47**
1732	5	4	7	1	0	0	1	0	7	12	7	0	**44**
1733	7	4	10	5	2	2	2	4	3	5	3	2	**49**
1734	5	4	6	5	4	1	5	3	3	6	3	4	**49**
1735	2	9	6	6	3	2	0	0	2	4	6	6	**46**
1736	4	6	4	3	3	3	2	0	3	3	4	0	**35**
1737	3	3	4	0	1	1	1	0	0	0	0	0	**13**
1738	1	0	1	0	2	2	4	2	8	3	5	4	**32**
1739	2	8	5	2	5	5	5	4	5	1	2	5	**49**
1740	5	0	6	5	2	3	1	4	4	3	3	3	**39**
1741	3	4	5	2	3	4	1	4	6	1	3	7	**43**
1742	1	4	7	4	2	5	2	5	2	5	6	8	**51**

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
1743	0	4	5	4	3	3	1	2	3	8	10	7	**50**
1744	4	0	10	6	2	4	4	2	9	5	7	8	**61**
1745	4	4	11	3	2	3	2	4	2	2	1	1	**39**
1746	2	7	8	2	2	1	1	3	8	4	3	3	**44**
1747	3	5	5	3	3	3	4	8	6	11	4	8	**63**
1748	1	5	5	5	2	2	6	5	4	4	2	2	**43**
1749	2	6	5	7	4	0	0	3	5	2	6	2	**42**
1750	2	5	4	3	6	2	4	10	6	2	5	6	**55**
1751	3	6	6	1	3	1	1	4	7	2	3	3	**40**
1752	1	1	14	1	2	1	1	4	0	0	3	1	**29**
1753	2	0	4	2	3	0	0	6	2	5	0	4	**28**
1754	4	1	3	1	0	1	4	0	3	6	0	3	**26**

* strony uszkodzone, możliwy rozkład wpisów 4 – 0 – 3

** możliwy rozkład wpisów 3 – 0

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2. Małżeństwa 1660-1790

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
1660[a]	2												**2**
1661	1	10	0	0	0	2	3	?	?	?	?	0	**11**
1662	5	11	0	0	1	1	0	0	0	0	4	0	**22**
1663	5	6	0	1	0	0	2	1	0	1	1	0	**17**
1664	0	4	0	0	1	2	0	0	0	2	8	0	**17**
1665	0	4	0	0	2	1	2	0	1	0	8	0	**18**
1666	4	6	7	0	1	0	0	2	1	2	2	0	**25**
1667	2	8	0	0	3	0	2	6	2	0	3	0	**26**
1668	9	8	0	0	3	3	3	3	2	0	5	0	**36**
1669	3	7	6	0	2	0	0	2	1	4	0	0	**25**
1670	3	3	0	0	0	4	1	0	0	0	1	0	**12**
1671	0	3	0	0	2	1	0	0	1	2	3	0	**12**
1672	3	9	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	**13**
1673	5	8	0	0	1	0	0	0	0	2	3	0	**19**
1674	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	2	0	**7**
1675	2	7	0	0	1	1	2	1	1	0	1	0	**16**
1676	3	5	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	**11**
1677	0	6	1	0	1	0	3	2	0	0	3	0	**16**
1678	3	3	2	0	1	1	2	1	0	1	1	0	**15**
1679	11	7	0	0	1	0	0	0	0	0	5	0	**24**
1680	4	4	2	0	3	1	2	0	0	0	5	0	**21**
1681	1	7	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	**13**
1682	0	2	0	1	2	0	3	0	0	0	2	0	**10**
1683	0	4	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	**9**

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
1684	6	2	0	1	2	0	2	0	0	1	3	0	**17**
1685	1	5	4	0	2	1	1	0	2	1	4	0	**21**
1686	4	6	0	2	0	1	2	1	0	1	7	0	**24**
1687	5	4	0	0	2	1	1	0	0	0	15	0	**28**
1688	3	7	0	0	1	1	0	1	3	0	0	0	**16**
1689	4	14	0	0	1	0	1	0	0	0	3	0	**23**
1690	6	2	0	0	1	1	1	0	0	1	2	0	**14**
1691	1	4	0	0	0	0	1	0	0	0	4	0	**10**
1692	5	9	0	0	0	1	1	0	0	1	5	0	**22**
1693	2	2	0	0	1	2	2	0	0	2	6	0	**17**
1694	3	2	0	0	0	0	0	0	0	5	1	0	**11**
1695	3	6	0	1	2	1	1	?	?	?	4	0	**18**
1696	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	**2**
1697	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**8**
1698	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	**2**
1699	4	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	**6**
1700	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	**4**
1701	1	5	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	**9**
1702	0	2	0	0	0	0	1	1	0	1	2	0	**7**
1703	0	9	0	1	0	0	0	0	0	0	4	0	**14**
1704	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	**3**
1705[b]	4	1	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	**13**
1706	2												
1707													
1708	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	**1**
1709	9	5	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	**16**
1710	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	5	0	**6**
1711	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	3	0	**6**
1712[c]	7	4	0	0	1	2	?	?	?	?	?	0	**14**
1713	2	?	?	?	?	?	?	?	?	?	2	0	**4**
1714	5	4	0	1	0	0	0	1	2	0	0	0	**13**
1715	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**5**
1716	1	4	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	**8**
1717	3	3	0	0	0	0	0	0	3	1	2	0	**12**
1718	4	9	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	**15**
1719	4	10	0	0	1	4	0	0	0	0	1	0	**20**
1720	2	2	0	0	0	0	3	0	0	0	1	0	**8**
1721	3	12	0	0	0	3	0	0	0	0	6	0	**24**
1722	3	4	0	3	0	0	0	2	1	0	10	0	**23**
1723	14	2	0	0	1	6	0	0	0	0	4	0	**27**
1724	6	9	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	**18**
1725	3	10	0	1	0	0	0	0	0	0	4	0	**18**
1726	1	8	4	0	2	0	0	0	1	0	2	0	**18**

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
1727	3	3	0	0	0	0	2	0	0	3	3	0	**14**
1728	6	3	0	0	1	1	0	0	0	0	2	0	**13**
1729	3	6	0	0	2	1	0	0	0	5	3	0	**20**
1730	7	9	0	0	0	0	1	0	0	1	11	0	**29**
1731	0	6	0	0	4	0	0	0	1	2	0	0	**13**
1732[d]	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	**3**
1733	4	7	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	**15**
1734	4	9	0	0	3	1	1	1	0	0	1	0	**20**
1735	4	9	0	0	1	1	0	2	2	0	1	0	**20**
1736	2	4	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	**11**
1737	1	1	2	0	1	1	0	0	1	3	3	0	**13**
1738	6	6	0	2	2	2	0	0	2	2	2	0	**24**
1739	10	8	0	0	1	0	1	0	0	3	1	0	**24**
1740	5	11	1	0	0	1	0	0	1	0	2	0	**21**
1741	6	4	0	0	1	0	0	0	0	0	4	0	**15**
1742	5	4	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	**10**
1743	6	13	0	1	0	0	0	1	0	2	0	0	**23**
1744	3	11	0	0	0	0	0	0	0	4	1	0	**19**
1745	3	4	0	0	2	0	0	0	0	4	2	0	**15**
1746	1	6	0	0	2	0	0	0	0	1	2	0	**12**
1747	11	4	0	0	2	0	0	0	1	1	3	0	**22**
1748	4	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	**6**
1768[e]	4	6	0	0	0	1	0	0	0	1	4	0	**14**
1769	16	3	0	0	0	0	2	0	0	2	4	0	**27**
1770	10	4	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	**18**
1771	7	6	0	0	0	0	1	0	0	0	4	0	**18**
1772	7	16	1	0	0	1	3	0	0	1	2	0	**31**
1773	9	9	0	0	3	1	2	2	1	1	0	0	**28**
1774	8	5	0	0	2	1	0	3	0	1	1	0	**21**
1775	6	8	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	**17**
1776	7	5	0	0	0	2	0	0	1	0	1	0	**16**
1777	13	12	0	0	0	0	2	1	0	0	2	0	**30**
1778	6	14	3	0	0	4	0	0	0	0	2	0	**29**
1779	14	5	0	0	2	2	0	0	0	0	3	0	**26**
1780	19	5	0	0	2	0	3	0	1	0	3	0	**33**
1781	8	9	0	0	1	1	1	0	1	2	3	0	**26**
1782	11	9	0	0	3	0	2	0	1	1	3	0	**30**
1783	4	9	1	0	0	2	1	1	1	1	0	0	**20**
1784	2	24	0	0	0	0	1	1	0	2	0	0	**30**
1785	14	5	0	0	0	0	2	2	2	1	2	0	**28**
1786	14	16	0	0	0	0	3	0	2	2	1	0	**38**
1787	10	14	0	0	2	4	0	0	0	4	1	0	**35**

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
1788	18	8	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	**28**
1789	13	26	0	0	3	2	1	0	1	0	3	0	**49**
1790	11	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	**11**

a – dwa akty najprawdopodobniej z wcześniejszej księgi
b – luki we wpisach, brak określenia początków lat 1706-1707 wymusza podanie zachowanych aktów chrztu z lat 1705-1707 łącznie
c – karty bardzo poważnie uszkodzone
d – w tym miejscu pomyłkowo znalazły się akty chrztu, a księga małżeństw z roku 1732 zaczyna się od sierpnia
e – brak 1/3 karty nie pozwala ustalić pełnej liczby aktów ze stycznia i lutego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Zmarli 1761-1793

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
1760	–	–	1	1	6	2	2	1	2	1	3	0	**19**
1761	1	5	5	3	8	2	0	1	0	1	1	1	**28**
1762	3	3	7	4	4	4	2	3	2	0	4	0	**36**
1763	2	7	6	4	3	2	2	1	3	2	0	2	**34**
1764	1	1	4	1	3	1	1	4	0	0	0	1	**17**
1765	3	3	3	5	2	0	1	0	1	1	1	1	**21**
1766	3	2	5	4	1	0	0	5	0	0	0	2	**22**
1767	1	3	7	3	2	0	2	1	4	0	4	1	**28**
1768	0	1	4	3	0	2	1	2	3	3	0	2	**21**
1769	3	2	1	2	5	4	1	3	0	1	3	0	**24**
1770	8	4	4	7	7	3	2	0	1	1	0	0	**37**
1771	4	0	3	5	6	4	0	2	3	4	6	2	**39**
1772	1	2	1	0	1	2	0	2	0	2	3	1	**15**
1773	3	5	8	1	4	4	1	3	2	1	3	1	**36**
1774	2	3	1	4	3	1	3	2	2	2	1	4	**28**
1775	2	1	0	5	4	1	2	0	1	1	7	1	**25**
1776	4	2	3	3	4	1	2	2	1	0	0	1	**23**
1777	2	5	4	2	1	0	0	0	0	1	5	4	**24**
1778	3	0	3	4	7	3	0	0	3	4	1	4	**32**
1779	7	1	2	3	2	4	4	2	3	3	0	3	**34**
1780	6	5	1	3	6	0	0	0	4	0	0	1	**26**
1781	4	5	7	7	5	2	1	2	3	4	5	13	**58**
1782	14	11	27	20	17	11	6	5	5	5	8	3	**132**
1783	4	8	8	9	6	7	10	5	4	9	5	12	**87**
1784	3	17	16	7	9	4	11	13	6	2	5	5	**98**
1785	6	8	10	7	10	6	7	9	4	2	7	4	**80**
1786	6	11	21	8	18	16	20	11	6	12	4	7	**140**
1787	11	19	13	14	16	6	5	7	4	12	9	9	**125**
1788	10	13	13	18	6	3	10	6	3	6	11	23	**122**

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
1789	17	9	13	11	11	7	6	7	7	10	14	8	**120**
1790	11	8	13	9	8	11	7	4	4	4	5	5	**89**
1791	4	10	10	9	8	6	4	4	4	5	9	10	**83**
1792	13	21	17	10	4	4	7	11	12	10	8	6	**123**
1793	9	26	13	5	9	4	5	14	18	7	11	7	**128**
1794	4	4	11	7	13	5	–	–	–	–	–	–	**44**

Źródło: opracowanie własne

REFERENCES / BIBLIOGRAFIA

Źródła

Archiwum Archidiecezjalne Lubelskie
sygn. Rep 60 A 104.
sygn. Rep 60 A 171.

Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie
sygn. AV 20, Acta visitationis ecclesiarum archidiaconatus Lubilnensis (Decanatus: Lucoviesis, Parczoviensis, Casimiriensis, Chodeliensis, civitas Lublinum, decanatus Solecensis) dioecesis Cracoviensis ex commissione R.D. Constantini Feliciani Szaniawski, episcopi Cracoviensis, ducis Severiae per R.D. Joannem Felicem Szaniawski, episcopum Capsensem, suffraganum archidiaconum et officialem generalem Leopoliensem expedita et connotata anno 1721.

Archiwum Parafii w Kumowie
Urodzeni 1630-1650.
Księga: Urodzeni od roku 1717 po rok 1756. Małżeństw od roku 1713 po 1748.
Księgi dwie małżeństw: 1ª od r. 1661 po 1712, 2ª od r. 1768 po r. 1790.
Liber mortuorum ab anno 1761 ad annum 1793.

Opracowania

Bielak Włodzimierz, *Starodruki w księgozbiorze parafii rzymskokatolickiej w Kumowie*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne", 112 (2019) s. 5-15.

Gawrysiakowa Janina, *Zasoby archiwów parafialnych. Ziemia Lubelska. Parafie rzymskokatolickie. Stan na 1 II 1980 r.*, „Przeszłość Demograficzna Polski", 13 (1981) s. 119-124.

Gieysztorowa Irena, *Badania demograficzne na podstawie metryk parafialnych*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej", 10 (1962) nr 1-2, s. 103-119.

Hamryszczak Artur, *Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych – jedyna taka instytucja naukowa w Polsce*, w: *Lublin w kulturze. Kultura w Lublinie. Dziedzictwo kulturowe miasta od średniowiecza do współczesności*, red. P. Dymmel, R. Jop, Lublin 2018, s. 555-569.

Kotecki Radosław, *Rejestracja metrykalna wiernych w świetle potrydenckiego ustawodawstwa Kościoła katolickiego (ze szczególnym uwzględnieniem prawodawstwa die-*

cezji chełmińskiej, gnieźnieńskiej, płockiej i włocławskiej), „Nasza Przeszłość", 112 (2009) s. 135-179.

Kumor Bolesław, *Przepisy prawne w sprawie chrztu dzieci XVI-XVIII w.*, „Przeszłość Demograficzna Polski", 9 (1976) s. 41-56.

Kumor-Mielnik Joanna, *Sieć dekanalna i parafialna (archi)diecezji lubelskiej w latach 1805-2005*, Lublin 2011.

Kurpas Józef, *Początki ksiąg metrykalnych*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne", 2 (1961) nr 1-2, s. 5-42.

Moskal Tomasz, *Historia ksiąg metrykalnych Kościoła katolickiego na ziemiach polskich*, „Archiwariusz", 1 (2025) s. 55-83.

Rachwał Piotr, *Ruch naturalny ludności rzymskokatolickiej w Lubelskiem w świetle rejestracji metrykalnej z lat 1582-1900*, Lublin 2019.

Rachwał Piotr, *Staropolskie księgi materialne w archiwach parafialnych archidiecezji lubelskiej*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej", 63 (2015) nr 4, s. 585-601.